

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньої програми Цивільна безпека
галузі знань К Безпека та оборона
спеціальності К10 Цивільна безпека
для денної та заочної форм навчання

УДК 347:342.742(07)

П68

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозиторій ЛНТУ

Директор бібліотеки _____ Н.П. Поліщук

Рекомендовано до видання вченою радою факультету бізнесу та права ЛНТУ, протокол № _____ від « _____ » _____ 2025 року.

Голова вченої ради факультету бізнесу та права _____ Л.Л. Ковальська

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри права ЛНТУ, протокол № _____ від « _____ » _____ 2025 року.

Завідувач кафедри права _____ Вікторія АНІЩУК

Укладач: _____ ВІСИН В.В., доктор історичних наук, професор кафедри права ЛНТУ.

Рецензент: _____ ЗЕМКО А.М. кандидат юридичних наук, професор кафедри права ЛНТУ.

Відповідальний за випуск: _____ ВІСИН В.В., доктор історичних наук, професор кафедри права ЛНТУ.

П68 **Правове забезпечення цивільної безпеки.** Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми Цивільна безпека галузі знань К Безпека та оборона спеціальності К10 Цивільна безпека для денної та заочної форм навчання / уклад. В.В. Вісин., Луцьк: ЛНТУ, 2025. 52 с.

Методичне видання містить планування й тематику самостійної роботи, завдання для самоконтролю знань студентів, тематику індивідуальних науково-дослідних завдань, список літератури.

© В.В. Вісин, 2025

ЗМІСТ

I	Передмова	4
II	Тематика	5
	Тема 1. Теоретичні основи цивільної безпеки.	5
	Тема 2. Конституційні засади цивільної безпеки.	8
	Тема 3. Система національного законодавства у сфері цивільної безпеки.	11
	Тема 4. Міжнародно-правове регулювання цивільної безпеки.	14
	Тема 5. Законодавча база цивільного захисту.	17
	Тема 6. Відповідальність за порушення законодавства щодо цивільного захисту.	20
	Тема 7. Основні закони та нормативно-правові акти з охорони праці.	23
	Тема 8. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.	26
III	Індивідуальне завдання	36
IV	Література	38

I. ПЕРЕДМОВА

Метою викладання навчальної дисципліни «Правове забезпечення цивільної безпеки» є формування у студентів системи знань, що пов'язані із законодавчим регулюванням цивільної безпеки населення.

Дане методичне видання дозволяє вирішити основне завдання вивчення дисципліни – змістовне оволодіння теоретичним розумінням всієї діючої системи нормативно-правових актів, які регулюють сферу цивільної безпеки в Україні та вміння працювати з ними; вміння використовувати отримані теоретичні знання на практиці, шляхом складання тих чи інших юридичних документів, вирішення виробничо-господарських та природоохоронних завдань з позиції права.

Методичні вказівки до самостійної роботи складені відповідно до змісту і структури навчальної і робочої навчальної програми з дисципліни «Правове забезпечення цивільної безпеки». Вказівки охоплюють теми двох змістових модулів: «Загальні засади нормативного регулювання цивільної безпеки» й «Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту і охорони праці» дисципліни «Правове забезпечення цивільної безпеки».

Головна мета самостійної роботи студентів полягає у формуванні у майбутніх фахівців (магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління цивільною безпекою й охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці. Це в свою чергу допоможе їм в майбутній професійній діяльності вірно застосовувати на практиці правові норми та вільно обирати свою модель поведінки в суспільстві, виконувати виробничо-господарські, природоохоронні та управлінські функції.

В результаті вивчення дисципліни «Правове забезпечення цивільної безпеки» здобувач розвине наступні компетентності. Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі цивільної безпеки та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. Загальні компетентності: ЗК01. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК04. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: СК09. Здатність приймати ефективні рішення, керувати роботою колективу під час професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен показати програмні результати (в частині змісту дисципліни), зокрема: ПРН03. Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання теоретичних та/або практичних задач і проблем у сфері цивільної безпеки. ПРН04. Розробляти і реалізовувати соціально-значущі проекти у сфері цивільної

безпеки та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, технічних та правових аспектів. ПРН13. Оцінювати відповідність правових, організаційних, технічних заходів по забезпеченню техногенної безпеки та безпеки праці вимогам законодавства під час професійної діяльності, враховуючи вимоги трудового та екологічного права ПРН17. Відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію, розробляти науково-обґрунтовані рекомендації на основі отриманих даних.

Методичні вказівки до самостійної роботи складені відповідно до змісту і структури навчальної і робочої навчальної програми з дисципліни «Правове забезпечення цивільної безпеки». Головна мета самостійної роботи – поглиблення й закріплення найбільш складних і важливих тем курсу, набуття навичок самостійного опрацювання джерел права, аналізу законодавчого матеріалу, правильного формулювання і висловлювання своїх думок. Основою для роботи є законодавство, нормативний матеріал. Аналіз таких джерел і документів дає можливість зрозуміти сутність головних інститутів права, структуру державного механізму тощо.

II. ТЕМАТИКА

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ (13/17 ГОД.)

План

1. Предмет, метод, принципи та завдання цивільної безпеки як навчальної дисципліни.
2. Поняття та ознаки цивільної безпеки.
3. Аксиоми науки про цивільну безпеку.
4. Поняття небезпеки та її характеристика. Класифікація надзвичайних ситуацій. Джерела небезпеки та шкідливі фактори.

При опрацюванні теми здобувачам слід ознайомитися з предметом і завданням дисципліни; формувати системні знання про основні поняття та категорії правової діяльності у сфері цивільної безпеки, основи законодавства в контексті професійної комунікації. Необхідно засвоїти такі питання як: предмет, метод, принципи та завдання цивільної безпеки як навчальної дисципліни; поняття та ознаки цивільної безпеки; аксиоми науки про цивільну безпеку; поняття небезпеки та її характеристика; класифікувати надзвичайні ситуації й джерела небезпеки та шкідливі фактори.

Література

1. Цивільна безпека: магістерський курс / за загальною редакцією В.І. Федорчук-Мороз. Луцьк, ЛНТУ, 2024. 441 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокуренько, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокуренька ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
4. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навч. посіб. для студентів спец. - Цивільна безпека, освіт. програми - Охорона праці / В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Панов А. М. [вид.], 2021. - 411 с.
5. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників : підручник / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т права. - 3-тє вид., перероб. і допов.. - Харків : Право, 2021. - 591 с..
6. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>

10. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 січня 2014 р. № 23-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2018-p#Text>
11. Лисенко О. Забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці за ISO 45001:2018. Все про впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям : практ. рек. / [Олександр Лисенко, Денис Лебедев]. - Київ : ТЕХ МЕДІА ГРУП, 2020. - 275 с.
12. Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 – Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 160 с.
13. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / Малеев В. О., Венгер О. О., Міщенко О. В.. - Херсон : Вишемирский В. С. [вид.], 2020. - 165 с.
14. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 275 с.
15. Павко Я.А. Міжнародно-правове регулювання / Я. А. Павко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Вид-во Людмила, 2021. - 357 с.
16. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16 січня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>
17. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п#Text>
18. Правове регулювання організації та діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони: збірник документів і матеріалів / Упорядники: Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В., Радзівська О.Г., Пилипчук В.Г., Шамара О.В., Фурашев В.М. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2020. – 756 с.
19. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 року №1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п#Text>
20. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
21. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
23. Серіков Я. О. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М.

Бекетова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.

24. Сучасна державна екологічна політика і безпека суверенної України: проблеми та перспективи правового забезпечення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 січ. 2022 р. Київ : [б. в.], 2022. 216 с.

25. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

26. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

27. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.
3. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>.
4. Професійна правова система «МЕГА-НАУ». URL: <http://www.nau.com.ua>.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.
7. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.expertus.com.ua>
8. Охорона праці і пожежна безпека. UR : <https://oppb.com.ua>

Теми доповідей, рефератів і творчих завдань

1. Зміст і межі правового забезпечення цивільної безпеки.
2. Методологія правового забезпечення цивільної безпеки.
3. Принципи правового забезпечення цивільної безпеки.

Контрольні питання

1. Визначте об'єкт, предмет та завдання цивільної безпеки.
2. Які основні принципи забезпечення життєдіяльності?
3. Охарактеризуйте аксіоми безпеки життєдіяльності.
4. Розкрийте основні принципи та поняття цивільної безпеки.
5. У чому специфіка й мета правового режиму воєнного стану й якими засобами правового регулювання ця мета досягається законодавцем?
6. Розкрийте поняття безпека людини, суспільства, національна безпека та охарактеризувати принципи забезпечення національної безпеки.
7. Які методологічні основи цивільної безпеки?

Тестові завдання

1. Формування у студентів системи знань, що пов'язані із законодавчим регулюванням цивільної безпеки населення – це:

- A) спеціальна компетентність вивчення дисципліни;
- B) предмет вивчення дисципліни;
- C) усі відповіді вірні;
- D) немає вірної відповіді;
- E) основна мета вивчення дисципліни.

2. Змістовне оволодіння теоретичним розумінням всієї діючої системи нормативно-правових актів, які регулюють сферу цивільної безпеки в Україні та уміння працювати з ними; уміння використовувати отримані теоретичні знання на практиці, шляхом складання тих чи інших юридичних документів, вирішення виробничо-господарських та природоохоронних завдань з позиції права – це:

- A) спеціальна компетентність вивчення дисципліни;
- B) основне завдання вивчення дисципліни.
- C) предмет вивчення дисципліни;
- D) усі відповіді вірні;
- E) немає правильної відповіді;

3. Середовище перебування людини та праця (трудова діяльність) – це:

- A) спосіб вивчення цивільної безпеки;
- B) метод вивчення цивільної безпеки;
- C) предмет вивчення цивільної безпеки;
- D) об'єкт вивчення цивільної безпеки;
- E) немає правильної відповіді.

4. Природні, техногенні та антропогенні небезпеки, які діють у техносфері, та засоби захисту людини від них, санітарія та гігієна праці, техніка безпеки, електробезпека, пожежовибухобезпека і законодавство у сфері охорони праці – це:

- A) спосіб вивчення цивільної безпеки;
- B) метод вивчення цивільної безпеки;
- C) предмет вивчення цивільної безпеки;
- D) об'єкт вивчення цивільної безпеки;
- E) немає правильної відповіді.

5. Збереження здоров'я та життя людини в техносфері, захист від небезпек техногенного, антропогенного і природного походження та створення комфортних умов життєдіяльності – це:

- A) спосіб вивчення цивільної безпеки;
- B) мета цивільної безпеки;
- C) предмет вивчення цивільної безпеки;
- D) об'єкт вивчення цивільної безпеки;
- E) немає правильної відповіді.

6. Спеціальні принципи забезпечення цивільної безпеки:

- A) методологічні;
- B) медико-гігієнічні;
- C) орієнтуючі, управлінські;

Д) організаційні, технічні;

Е) усі відповіді вірні.

7. Загальні принципи забезпечення цивільної безпеки:

А) принцип антропоцентризму; принцип зовнішніх впливів на людину;

В) принцип безпечного середовища проживання;

С) принцип вибору шляхів реалізації безпечної взаємодії людини та середовища проживання;

Д) принцип заперечення абсолютної безпеки; принцип науковості

Е) усі відповіді вірні.

8. Методи забезпечення цивільної безпеки:

А) організаційні, економічні;

В) технічні, гігієнічні;

С) соціальні, юридичні;

Д) психологічні й етичні;

Е) усі відповіді вірні.

9. Засоби реалізації цивільної безпеки:

А) дистанційного управління, автоматизації;

В) роботизації, виробничої безпеки;

С) індивідуального захисту, колективного захисту;

Д) соціально-педагогічних та усунення небезпек

Е) усі відповіді вірні.

10. Поняття, правові норми, вимоги і правила, а також комплекс організаційних, технічних і спеціальних заходів і засобів, спрямованих на збереження здоров'я та працездатності людини в трудовому процесі, для захисту населення, території, навколишнього природного середовища та майна від наслідків надзвичайних ситуацій – це:

А) спосіб вивчення цивільної безпеки;

В) теоретичний зміст предметної області цивільної безпеки; С) предмет вивчення цивільної безпеки;

Д) об'єкт вивчення цивільної безпеки;

Е) немає правильної відповіді.

ТЕМА 2. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

(13/17 ГОД.)

План

1. Основні положення Конституції України у сфері цивільної безпеки.

2. Основні конституційні повноваження органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, завдання та обов'язки суб'єктів господарювання, права та обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту.

3. Основні конституційні повноваження органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, завдання та обов'язки суб'єктів господарювання, права та обов'язки громадян України у сфері охорони праці.

4. Застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції».

5. Академічна добродієність: проблеми реалізації та відповідальність.

Означена тема дає змогу здобувачам проаналізувати та вивчити конституційні засади цивільної безпеки; сформувати системні знання про основні конституційні поняття та категорії правової діяльності у сфері цивільної безпеки, основи конституційного законодавства в контексті професійної комунікації. Необхідно засвоїти наступні положення. Основні положення Конституції України у сфері цивільної безпеки. Основні конституційні повноваження органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, завдання та обов'язки суб'єктів господарювання, права та обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту. Основні конституційні повноваження органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, завдання та обов'язки суб'єктів господарювання, права та обов'язки громадян України у сфері охорони праці.

Література

1. Цивільна безпека: магістерський курс / за загальною редакцією В.І. Федорчук-Мороз. Луцьк, ЛНТУ, 2024. 441 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
4. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навч. посіб. для студентів спец. - Цивільна безпека, освіт. програми - Охорона праці / В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Панов А. М. [вид.], 2021. - 411 с.
5. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників : підручник / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т права. - 3-тє вид., перероб. і допов.. - Харків : Право, 2021. - 591 с..
6. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
10. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 січня 2014 р. № 23-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2018-р#Text>
11. Лисенко О. Забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці за ISO 45001:2018. Все про впровадження системи управління професійною

- безпекою і здоров'ям : практ. рек. / [Олександр Лисенко, Денис Лебедев]. - Київ : ТЕХ МЕДІА ГРУП, 2020. - 275 с.
12. Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 – Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 160 с.
13. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / Малеев В. О., Венгер О. О., Міщенко О. В.. - Херсон : Вишемирский В. С. [вид.], 2020. - 165 с.
14. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 275 с.
15. Павко Я.А. Міжнародно-правове регулювання / Я. А. Павко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Вид-во Людмила, 2021. - 357 с.
16. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16 січня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>
17. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п#Text>
18. Правове регулювання організації та діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони: збірник документів і матеріалів / Упорядники: Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В., Радзівська О.Г., Пилипчук В.Г., Шамара О.В., Фурашев В.М. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2020. – 756 с.
19. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 року №1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п#Text>
20. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
21. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
23. Серіков Я. О. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.
24. Сучасна державна екологічна політика і безпека суверенної України: проблеми та перспективи правового забезпечення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 січ. 2022 р. Київ : [б. в.], 2022. 216 с.

25. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

26. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

27. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.
3. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>.
4. Професійна правова система «МЕГА-НАУ». URL: <http://www.nau.com.ua>.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.
7. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.expertus.com.ua>
8. Охорона праці і пожежна безпека. UR : <https://oppb.com.ua>

Теми доповідей, рефератів і творчих завдань

1. Суб'єкти формування державної політики в галузі охорони праці.
2. Конституційне забезпечення прав людини й громадянина у сфері цивільної безпеки.
3. Конституційне забезпеченням прав людини й громадянина у сфері охорони праці.

Контрольні питання

1. Які норми Конституції України пов'язані зі забезпеченням безпеки життєдіяльності особи?
2. Який розділ Конституції України містить перелік основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина?
3. Які статті Конституції України закріплюють низку положень, пов'язаних зі безпекою й життєдіяльністю людини?
4. Які статті Конституції України закріплюють право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування?
5. Які норми Конституції України утверджують право кожного на працю, акцентовано на безпеці й охороні праці?
6. Що Конституція України відносить до найвищої соціальної цінності?

Тестові завдання

1. Нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили з питань цивільної безпеки:

- A) Кодекс цивільного захисту;
- B) Конституція України;
- C) Правила техногенної безпеки;
- D) Кодекс Законів про працю;
- E) немає правильної відповіді.

2. Найвищою соціальною цінністю за Конституцією України є:

- A) людина;
- B) життя і здоров'я;
- C) честь і гідність;
- D) недоторканність і безпека;
- E) усі відповіді вірні.

3. Що не гарантує Конституція України?

- A) права людини;
- B) безпеку життєдіяльності в нашій державі;
- C) право громадян на безпечні нешкідливі умови праці та проживання в безпечному навколишньому середовищі;
- D) вільний обіг зброї;
- E) право кожного на працю.

4. У якому законодавчому акті детально викладені повноваження органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, завдання та обов'язки суб'єктів господарювання, права та обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту?

- A) Кодекс цивільного захисту;
- B) Конституція України;
- C) Правила техногенної безпеки;
- D) Кодекс Законів про працю;
- E) немає правильної відповіді.

5. Що не стосується повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері цивільного захисту?

- A) формування державної політики;
- B) керівництво єдиною державною системою ЦЗ;
- C) організація здійснення заходів щодо ліквідації наслідків НС;
- D) створення резерву засобів індивідуального захисту та матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків НС;
- E) забезпечення виконання заходів у сфері ЦЗ на об'єктах суб'єкта господарювання.

6. Що не стосується повноважень органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту?

- A) забезпечення ЦЗ на відповідній території;
- B) виконання завдань створеними ними ланками територіальних підсистем;
- C) реалізація вимог техногенної та пожежної безпеки на суб'єктах господарювання;

Д) розроблення та забезпечення реалізації програм та планів заходів у сфері ЦЗ;

Е) формування державної політики.

7. Що не стосується завдань і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту?

А) забезпечення виконання заходів у сфері ЦЗ на об'єктах суб'єкта господарювання;

В) забезпечення відповідно до законодавства своїх працівників засобами колективного та індивідуального захисту;

С) розміщення інформації про заходи безпеки та відповідну поведінку населення у разі виникнення аварії;

Д) організація та здійснення під час виникнення НС евакуаційних заходів щодо працівників та майна суб'єкта господарювання;

Е) керівництво єдиною державною системою ЦЗ.

8. Що не стосується повноважень Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій у сфері цивільного захисту?

А) забезпечення ЦЗ на відповідній території;

В) забезпечення виконання завдань створеними ними територіальними підсистемами та їх ланками;

С) забезпечення реалізації вимог техногенної безпеки на потенційно небезпечних об'єктах;

Д) розроблення та забезпечення реалізації регіональних, місцевих програм та планів заходів у сфері ЦЗ;

Е) організація та здійснення під час виникнення НС евакуаційних заходів щодо працівників та майна суб'єкта господарювання.

9. Які законодавчі акти визначають основні положення щодо охорони праці?

А) Конституція України; Кодекс законів про працю України; Закон України «Про охорону праці»;

В) Закон України «Про пожежну безпеку»; Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»;

С) Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»;

Д) Закон України «Про охорону здоров'я», Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»;

Е) усі відповіді вірні.

10. Який законодавчий акт не визначає основні положення щодо охорони праці?

А) Кодекс законів про працю України;

В) Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»;

С) Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного

випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»;
Д) Закон України «Про охорону здоров'я»;
Е) Кодекс цивільного захисту.

ТЕМА 3. СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ (13/17 ГОД.)

План

1. Загальна характеристика національного законодавства у сфері цивільної безпеки.
2. Загальна характеристика правового регулювання у сфері цивільного захисту.
3. Загальна характеристика правового регулювання у сфері охорони праці.

Для засвоєння теми здобувачі повинні проаналізувати та вивчити систему національного законодавства у сфері цивільної безпеки; сформувані системні знання про основні поняття та категорії правової діяльності у сфері цивільної безпеки, основи національного законодавства в контексті професійної комунікації. Необхідно засвоїти загальну характеристику національного законодавства у сфері цивільної безпеки; загальну характеристику правового регулювання у сфері цивільного захисту; загальну характеристику правового регулювання у сфері охорони праці.

Література

1. Цивільна безпека: магістерський курс / за загальною редакцією В.І. Федорчук-Мороз. Луцьк, ЛНТУ, 2024. 441 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнко ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
4. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навч. посіб. для студентів спец. - Цивільна безпека, освіт. програми - Охорона праці / В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Панов А. М. [вид.], 2021. - 411 с.
5. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників : підручник / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т права. - 3-тє вид., перероб. і допов.. - Харків : Право, 2021. - 591 с..
6. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

8. Кодекс цивільного захисту України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
10. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 січня 2014 р. № 23-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2018-п#Text>
11. Лисенко О. Забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці за ISO 45001:2018. Все про впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям : практ. рек. / [Олександр Лисенко, Денис Лебедев]. - Київ : ТЕХ МЕДІА ГРУП, 2020. - 275 с.
12. Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 – Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 160 с.
13. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / Малєєв В. О., Венгер О. О., Міщенко О. В.. - Херсон : Вишемирский В. С. [вид.], 2020. - 165 с.
14. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 275 с.
15. Павко Я.А. Міжнародно-правове регулювання / Я. А. Павко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Вид-во Людмила, 2021. - 357 с.
16. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16 січня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>
17. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п#Text>
18. Правове регулювання організації та діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони: збірник документів і матеріалів / Упорядники: Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В., Радзівська О.Г., Пилипчук В.Г., Шамара О.В., Фурашев В.М. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2020. – 756 с.
19. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 року №1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п#Text>
20. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
21. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
23. Серіков Я. О. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.
24. Сучасна державна екологічна політика і безпека суверенної України: проблеми та перспективи правового забезпечення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 січ. 2022 р. Київ : [б. в.], 2022. 216 с.
25. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
26. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.
27. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.
3. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>.
4. Професійна правова система «МЕГА-НАУ». URL: <http://www.nau.com.ua>.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.
7. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.expertus.com.ua>
8. Охорона праці і пожежна безпека. UR : <https://oppb.com.ua>

Теми доповідей, рефератів і творчих завдань

1. Характеристика нормативно-правової бази України з питань пожежної безпеки.
2. Державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту.
3. Нормативно-правова база проведення перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.

Контрольні питання

1. З чого складається законодавство України з цивільної безпеки?
2. Які завдання національного законодавства у сфері цивільної безпеки?

3. Назвіть основні принципи національного законодавства у сфері цивільної безпеки.
4. Які загальні закони, що визначають основні положення про охорону праці в Україні.
5. Назвіть основні спеціальні законодавчі акти в галузі охорони праці.
6. Дайте визначення державних нормативних актів про охорону праці.

Тестові завдання

1. Який закон регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них і функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, права й обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності?

- A) Кодекс цивільного захисту України;
- B) Закон України «Про дорожній рух»;
- C) Закон України «Про охорону праці»;
- D) Земельний кодекс України;
- E) Закон України «Про Національну поліцію».

2. Який закон визначає основні положення щодо реалізації конституційного права працівників на охорону їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності, на належні, безпечні та здорові умови праці, регулює за участю відповідних органів державної влади відносини між роботодавцем і працівником з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні?

- A) Кодекс цивільного захисту України;
- B) Закон України «Про дорожній рух»;
- C) Закон України «Про охорону праці»;
- D) Земельний кодекс України;
- E) Закон України «Про Національну поліцію».

3. Який закон визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок роходження служби в Національній поліції України?

- A) Кодекс цивільного захисту України;
- B) Закон України «Про дорожній рух»;
- C) Закон України «Про охорону праці»;
- D) Земельний кодекс України;
- E) Закон України «Про Національну поліцію».

4. Який закон визначає правові та соціальні основи дорожнього руху з метою захисту життя та здоров'я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху й охорони навколишнього природного середовища?

- A) Кодекс цивільного захисту України;

- В) Закон України «Про дорожній рух»;
- С) Закон України «Про охорону праці»;
- Д) Земельний кодекс України;
- Е) Закон України «Про Національну поліцію».

5. Яким законом не регулюється охорона і використання окремих природних ресурсів?

- А) Земельний кодекс України;
- В) Кодекс про надра України;
- С) Водний кодекс України;
- Д) Кодекс цивільного захисту України;
- Е) Лісовий кодекс України.

6. Який закон визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулюють суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності та довголітнього активного життя громадян, усунення факторів, що шкідливо впливають на їх здоров'я, попередження і зниження захворюваності, інвалідності та смертності й поліпшення спадковості?

- А) Основи законодавства України про охорону здоров'я;
- В) Про охорону навколишнього природного середовища;
- С) Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення;
- Д) Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання;
- Е) Про охорону праці.

7. Який закон регулює відносини у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, енетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій і природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною?

- А) Основи законодавства України про охорону здоров'я;
- В) Про охорону навколишнього природного середовища;
- С) Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення;
- Д) Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання;
- Е) Про охорону праці.

8. Який закон регулює суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, визначає відповідні права й обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян, установлює порядок організації державної санітарноепідеміологічної служби і здійснення державного санітарноепідеміологічного нагляду в Україні?

- А) Основи законодавства України про охорону здоров'я;
- В) Про охорону навколишнього природного середовища;
- С) Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення;
- Д) Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання;

Е) Про охорону праці.

9. Який закон спрямовано на забезпечення захисту життя, здоров'я та майна людей від негативного впливу іонізуючого випромінювання, спричиненого практичною діяльністю, а також у випадках радіаційних аварій, шляхом виконання запобіжних та рятувальних заходів і відшкодування шкоди?

- А) Основи законодавства України про охорону здоров'я;
- В) Про охорону навколишнього природного середовища;
- С) Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення;
- Д) Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання;
- Е) Про охорону праці.

ТЕМА 4. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ (13/18 ГОД.)

План

1. Міжнародне законодавство в галузі цивільної безпеки.
2. Концепція про сталий розвиток суспільства («Декларація Ріо»).
3. Законодавство Європейського Союзу щодо сталого розвитку.
4. Програма гідної праці для України
5. Європейське законодавство з промислової безпеки
6. Європейська законодавча і нормативна основа з цивільної безпеки.
7. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.
8. Законодавство Євросоюзу з охорони праці.

Здобувачі мають проаналізувати та вивчити систему міжнародно-правового регулювання цивільної безпеки; сформувані системні знання про основні поняття та категорії міжнародної правової діяльності у сфері цивільної безпеки, основи міжнародного законодавства в контексті професійної комунікації. необхідно засвоїти наступні поняття і категорії. Міжнародне законодавство в галузі цивільної безпеки. Концепція про сталий розвиток суспільства («Декларація Ріо»). Законодавство Європейського Союзу щодо сталого розвитку. Програма гідної праці для України. Європейське законодавство з промислової безпеки. Європейська законодавча і нормативна основа з цивільної безпеки. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Законодавство Євросоюзу з охорони праці.

Література

1. Цивільна безпека: магістерський курс / за загальною редакцією В.І. Федорчук-Мороз. Луцьк, ЛНТУ, 2024. 441 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.

3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокуренко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокуренка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
4. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навч. посіб. для студентів спец. - Цивільна безпека, освіт. програми - Охорона праці / В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Панов А. М. [вид.], 2021. - 411 с.
5. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників : підручник / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т права. - 3-тє вид., перероб. і допов.. - Харків : Право, 2021. - 591 с..
6. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
10. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 січня 2014 р. № 23-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2018-р#Text>
11. Лисенко О. Забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці за ISO 45001:2018. Все про впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям : практ. рек. / [Олександр Лисенко, Денис Лебедев]. - Київ : ТЕХ МЕДІА ГРУП, 2020. - 275 с.
12. Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 – Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 160 с.
13. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / Малєєв В. О., Венгер О. О., Міщенко О. В.. - Херсон : Вишемирский В. С. [вид.], 2020. - 165 с.
14. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 275 с.
15. Павко Я.А. Міжнародно-правове регулювання / Я. А. Павко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Вид-во Людмила, 2021. - 357 с.
16. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16 січня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>
17. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п#Text>

18. Правове регулювання організації та діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони: збірник документів і матеріалів / Упорядники: Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В., Радзівська О.Г., Пилипчук В.Г., Шамара О.В., Фурашев В.М. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2020. – 756 с.

19. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 року №1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п#Text>

20. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

21. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

23. Серіков Я. О. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.

24. Сучасна державна екологічна політика і безпека суверенної України: проблеми та перспективи правового забезпечення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 січ. 2022 р. Київ : [б. в.], 2022. 216 с.

25. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

26. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

27. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.

2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.

3. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>.

4. Професійна правова система «МЕГА-НАУ». URL: <http://www.nau.com.ua>.

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.

6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.

7. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.expertus.com.ua>
8. Охорона праці і пожежна безпека. UR : <https://oppb.com.ua>

Теми доповідей, рефератів і творчих завдань

1. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи.
2. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці та здоров'я працюючих.
3. Застосування міжнародних договорів та угод.
4. Основні конвенції МОП в галузі охорони праці.

Контрольні питання

1. Яке правове значення Концепції ООН Про сталий розвиток?
2. Які цілі Концепції сталого розвитку?
3. Охарактеризуйте законодавство Європейського Союзу щодо сталого розвитку.
4. Проаналізуйте Програму гідної праці для України.
5. Які нормативні акти складають Європейську законодавчу й нормативну основу з цивільної безпеки?
6. Охарактеризуйте законодавство Євросоюзу з охорони праці.

Тестові завдання

1. Які основні нормативно-правові акти міжнародного законодавства в галузі цивільної безпеки?

- A) Концепція про сталий розвиток суспільства («Декларація Ріо»);
- B) Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат;
- C) Програма гідної праці для України;
- D) Угода між Урядом України та Європейським співтовариством з атомної енергії про наукову та технологічну співпрацю та асоційовану участь України у програмі наукових досліджень та навчання Євратом;
- E) усі відповіді вірні.

2. Цілі Сталого Розвитку являють собою набір із:

- A) 17-ти взаємопов'язаних глобальних цілей та 169-ти завдань;
- B) 15-ти взаємопов'язаних глобальних цілей та 149-ти завдань;
- C) 16-ти взаємопов'язаних глобальних цілей та 159-ти завдань;
- D) 18-ти взаємопов'язаних глобальних цілей та 179-ти завдань;
- E) 19-ти взаємопов'язаних глобальних цілей та 189-ти завдань.

3. Яку міжнародну угоду спрямовано на посилення співробітництва у сфері захисту навколишнього середовища та принципів сталого розвитку і «зеленої» економіки?

- A) Концепція про сталий розвиток суспільства («Декларація Ріо»);
- B) Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат;
- C) Програма гідної праці для України;
- D) Угода між Урядом України та Європейським співтовариством з атомної енергії про наукову та технологічну співпрацю та асоційовану участь України у програмі наукових досліджень та навчання Євратом;
- E) усі відповіді вірні.

4. Яка угода сприяє провадженню всебічної політики та співпраці карпатських країн для охорони та сталого розвитку Карпат з метою, зокрема, поліпшення якості життя, зміцнення місцевих економік і громад, збереження природних цінностей та культурної спадщини?

- A) Концепція про сталий розвиток суспільства («Декларація Ріо»);
- B) Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат;
- C) Програма гідної праці для України;
- D) Угода між Урядом України та Європейським співтовариством з атомної енергії про наукову та технологічну співпрацю та асоційовану участь країни у програмі наукових досліджень та навчання Євроатом
- E) усі відповіді вірні.

5. Які основні нормативно-правові акти міжнародного законодавства в галузі цивільного захисту?

- A) Конвенція Європейської економічної комісії ООН про транскордонний вплив промислових аварій;
- B) Європейський зелений курс;
- C) Європейське законодавство з промислової безпеки;
- D) Директива Європейського Парламенту та Ради «Про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи»;
- E) усі відповіді вірні.

6. Вимогами якої директиви є наступне: «...виявлення небезпечної промислової діяльності;декларування безпеки, планування дій у разі аварії; інформування населення про можливу надзвичайну ситуацію.»?

- A) Конвенція Європейської економічної комісії ООН про транскордонний вплив промислових аварій;
- B) Європейський зелений курс;
- C) Програма гідної праці для України;
- D) Директива Європейського Парламенту та Ради «Про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи»;
- E) Директива Севезо.

7. Які міжнародні договори та угоди в галузі охорони праці, до яких країна приєдналася в установленому порядку?

- A) конвенції та рекомендації Міжнародної організації праці;
- B) Міжнародні норми соціальної відповідальності;
- C) усі відповіді вірні;
- D) директиви Європейського Союзу;
- E) двосторонні договори та угоди.

ТЕМА 5. ЗАКОНОДАВЧА БАЗА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (13/17 ГОД.)

План

1. Реалізація положень Кодексу цивільного захисту.
2. Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
3. Загальні вимоги до організації техногенної та пожежної безпеки на об'єктах.
4. Державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту.

Для засвоєння питань теми студенти повинні проаналізувати та вивчити законодавчу базу цивільного захисту; сформувати системні знання про основні поняття та категорії правової діяльності у сфері цивільного захисту, основи національного законодавства в контексті професійної комунікації. Здобувачі мають засвоїти як реалізуються положення Кодексу цивільного захисту, повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту, загальні вимоги до організації техногенної та пожежної безпеки на об'єктах, а також державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту.

Література

1. Цивільна безпека: магістерський курс / за загальною редакцією В.І. Федорчук-Мороз. Луцьк, ЛНТУ, 2024. 441 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
4. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навч. посіб. для студентів спец. - Цивільна безпека, освіт. програми - Охорона праці / В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Панов А. М. [вид.], 2021. - 411 с.
5. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників : підручник / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т права. - 3-тє вид., перероб. і допов.. - Харків : Право, 2021. - 591 с..
6. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
10. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 січня 2014 р. № 23-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2018-р#Text>
11. Лисенко О. Забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці за ISO 45001:2018. Все про впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям : практ. рек. / [Олександр Лисенко, Денис Лебедев]. - Київ : ТЕХ МЕДІА ГРУП, 2020. - 275 с.
12. Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 –

- Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 160 с.
13. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / Малєєв В. О., Венгер О. О., Міщенко О. В.. - Херсон : Вишемирский В. С. [вид.], 2020. - 165 с.
14. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 275 с.
15. Павко Я.А. Міжнародно-правове регулювання / Я. А. Павко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Вид-во Людмила, 2021. - 357 с.
16. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16 січня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>
17. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п#Text>
18. Правове регулювання організації та діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони: збірник документів і матеріалів / Упорядники: Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В., Радзівська О.Г., Пилипчук В.Г., Шамара О.В., Фурашев В.М. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2020. – 756 с.
19. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 року №1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п#Text>
20. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
21. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
23. Серіков Я. О. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.
24. Сучасна державна екологічна політика і безпека суверенної України: проблеми та перспективи правового забезпечення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 січ. 2022 р. Київ : [б. в.], 2022. 216 с.
25. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
26. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для

спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

27. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.
3. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>.
4. Професійна правова система «МЕГА-НАУ». URL: <http://www.nau.com.ua>.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.
7. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.expertus.com.ua>
8. Охорона праці і пожежна безпека. UR : <https://oppb.com.ua>

Теми доповідей, рефератів і творчих завдань

1. Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
2. Забезпечення техногенної безпеки.
3. Загальна характеристика нормативно-правової бази України з питань пожежної безпеки.
4. Загальні засади щодо забезпечення техногенної та пожежної безпеки об'єктів.
5. Державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту.

Контрольні питання

1. Які рівні нормативно-правового регулювання цивільного захисту в Україні?
2. Які основні завдання Єдиної державної системи цивільного захисту?
3. Проаналізуйте зміст Кодексу цивільного захисту України.
4. Закони України, які регламентують захист громадян від надзвичайних ситуацій техногенного характеру.
5. Закони України, які регламентують захист громадян від надзвичайних ситуацій біологічного характеру.
6. Закони України, які регламентують захист громадян від надзвичайних ситуацій природного характеру.

Тестові завдання

1. Функція держави, яка спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом попередження і ліквідації таких ситуацій та надання допомоги постраждалим – це:

А) цивільний захист;

- В) майновий захист;
- С) публічний захист;
- Д) охорона праці;
- Е) охорона здоров'я.

2. Які основні принципи здійснення цивільного захисту?

- А) пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян;
- В) максимально можливого, економічно обгрунтованого зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій;
- С) централізації управління, єдиноначальності, підпорядкованості, статутної дисципліни Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту, аварійно-рятувальних служб;
- Д) відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за дотримання вимог законодавства з питань цивільного захисту.
- Е) усі відповіді вірні.

3. Що не належить до основних завдань Єдиної державної системи цивільного захисту?

- А) забезпечення реалізації заходів щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;
- В) навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення надзвичайної ситуації;
- С) виконання державних цільових програм, спрямованих на запобігання надзвичайним ситуаціям, забезпечення сталого функціонування підприємств, установ та організацій, зменшення можливих матеріальних втрат;
- Д) опрацювання інформації про надзвичайні ситуації, видання інформаційних матеріалів з питань захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій;
- Е) випуск цінних паперів і грошових знаків.

4. Який режим функціонування не входить до Єдиної державної системи цивільного захисту?

- А) повсякденного функціонування;
- В) підвищеної готовності;
- С) надзвичайної ситуації;
- Д) настороженої уваги;
- Е) надзвичайного стану.

5. До сил цивільного захисту не входять:

- А) оперативно-рятувальна служба цивільного захисту;
- В) аварійно-рятувальні служби, формування цивільного захисту;
- С) поліція, прокуратура, армія;
- Д) спеціалізовані служби цивільного захисту, пожежно-рятувальні підрозділи (частини);
- Е) добровільні формування цивільного захисту.

6. Про яку силу цивільного захисту сказано «... функціонує в системі центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, і складається з органів управління, аварійно-рятувальних формувань центрального підпорядкування, аварійно-рятувальних формувань спеціального призначення, спеціальних авіаційних, морських та інших формувань, державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин), навчальних центрів, формувань та підрозділів забезпечення.»?

- A) оперативно-рятувальна служба цивільного захисту;
- B) формування цивільного захисту;
- C) спеціалізовані служби цивільного захисту;
- D) пожежно-рятувальні підрозділи (частини);
- E) добровільні формування цивільного захисту.

7. Аварійно-рятувальні служби поділяються на:

- A) державні, регіональні, комунальні;
- B) об'єктові та громадських організацій;
- C) спеціалізовані та неспеціалізовані;
- D) професійні та непрофесійні;
- E) усі відповіді вірні.

8. Центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, іншими центральними органами виконавчої влади утворюються _____ аварійно-рятувальні служби:

- A) державні;
- B) регіональні;
- C) комунальні;
- D) об'єктові;
- E) громадських організацій.

9. Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями в Автономній Республіці Крим, області, містах Кисві та Севастополі утворюються _____ аварійно-рятувальні служби:

- A) державні;
- B) регіональні;
- C) комунальні;
- D) об'єктові;
- E) громадських організацій.

10. Органами місцевого самоврядування у місті, районі міста, селищі, селі утворюються _____ аварійно-рятувальні служби:

- A) державні;
- B) регіональні;
- C) комунальні;
- D) об'єктові;
- E) громадських організацій.

ТЕМА 6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (13/17 ГОД.)

План

1. Загальні положення Кодексу України про адміністративні правопорушення.
2. Порушення та розгляд справ про адміністративні правопорушення до ст. ст. 120, 175, 175-2, 188-8.
3. Порушення та розгляд справ про адміністративне правопорушення відповідно до ст. ст. 164, 183, 188-16 Кодексу України про адміністративні правопорушення.
4. Відповідальність за порушення порядку здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

При засвоєнні матеріалу теми здобувачі мають розкрити особливості відповідальності за порушення законодавства щодо цивільного захисту; сформулювати системні знання про відповідальність за порушення законодавства у сфері цивільного захисту, основи національного законодавства в контексті професійної комунікації. Студенти мають засвоїти наступні положення. Загальні положення Кодексу України про адміністративні правопорушення. Порушення та розгляд справ про адміністративні правопорушення до ст. ст. 120, 175, 175-2, 188-8. Порушення та розгляд справ про адміністративне правопорушення відповідно до ст. ст. 164, 183, 188-16 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Відповідальність за порушення порядку здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Література

1. Цивільна безпека: магістерський курс / за загальною редакцією В.І. Федорчук-Мороз. Луцьк, ЛНТУ, 2024. 441 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокуренко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокуренка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
4. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навч. посіб. для студентів спец. - Цивільна безпека, освіт. програми - Охорона праці / В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Панов А. М. [вид.], 2021. - 411 с.
5. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників : підручник / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т права. - 3-тє вид., перероб. і допов.. - Харків : Право, 2021. - 591 с..
6. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
10. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 січня 2014 р. № 23-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2018-р#Text>
11. Лисенко О. Забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці за ISO 45001:2018. Все про впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям : практ. рек. / [Олександр Лисенко, Денис Лебедев]. - Київ : ТЕХ МЕДІА ГРУПІ, 2020. - 275 с.
12. Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 – Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 160 с.
13. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / Малєєв В. О., Венгер О. О., Міщенко О. В.. - Херсон : Вишемирский В. С. [вид.], 2020. - 165 с.
14. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 275 с.
15. Павко Я.А. Міжнародно-правове регулювання / Я. А. Павко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Вид-во Людмила, 2021. - 357 с.
16. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16 січня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>
17. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п#Text>
18. Правове регулювання організації та діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони: збірник документів і матеріалів / Упорядники: Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В., Радзівська О.Г., Пилипчук В.Г., Шамара О.В., Фурашев В.М. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2020. – 756 с.
19. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 року №1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п#Text>
20. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

21. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
23. Серіков Я. О. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.
24. Сучасна державна екологічна політика і безпека суверенної України: проблеми та перспективи правового забезпечення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 січ. 2022 р. Київ : [б. в.], 2022. 216 с.
25. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
26. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.
27. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.
3. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>.
4. Професійна правова система «МЕГА-НАУ». URL: <http://www.nau.com.ua>.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.
7. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.expertus.com.ua>
8. Охорона праці і пожежна безпека. UR : <https://oppb.com.ua>

Теми доповідей, рефератів і творчих завдань

1. Загальні положення Кодексу України про адміністративні правопорушення.
2. Структура та задачі Кодексу України про адміністративні правопорушення.
3. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення.
4. Структура складу адміністративного правопорушення.

Контрольні питання

1. Який основний адміністративний акт, що регламентує юрисдикцію всіх адміністративних органів України?
2. Проаналізуйте Кодекс України про адміністративні правопорушення.
3. Склад адміністративного правопорушення за статтею 120 КУпАП.
4. Склад адміністративного правопорушення за статтею 175 КУпАП.
5. Склад адміністративного правопорушення за статтею 175-2 КУпАП.
6. Склад адміністративного правопорушення за статтею 188-8 КУпАП.
7. Який порядок порушення порядку провадження господарської діяльності?
8. Які санкції за невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань цивільного захисту, нагляду та контролю за станом захисту територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру?

Тестові завдання

- 1. Що не входить до структури складу адміністративного правопорушення?**
  - A) об'єкт;
  - B) інтерсуб'єктність;
  - C) об'єктивна сторона;
  - D) суб'єкт;
  - E) суб'єктивна сторона.
- 2. Що не є ознакою адміністративного правопорушення?**
  - A) суспільна небезпека;
  - B) протиправність;
  - C) моральність;
  - D) винність;
  - E) покарання проступку.
- 3. Суспільні відносини, урегульовані правовими нормами, які охороняються адміністративними санкціями – це:**
  - A) об'єкт адміністративного правопорушення;
  - B) інтерсуб'єктність адміністративного правопорушення;
  - C) об'єктивна сторона адміністративного правопорушення;
  - D) суб'єкт адміністративного правопорушення;
  - E) суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення.
- 4. Зовнішній прояв суспільно небезпечного посягання на об'єкт, що перебуває під охороною адміністративно-правових санкцій – це:**
  - A) об'єкт адміністративного правопорушення;
  - B) інтерсуб'єктність адміністративного правопорушення;
  - C) об'єктивна сторона адміністративного правопорушення;
  - D) суб'єкт адміністративного правопорушення;
  - E) суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення.
- 5. Осудна особа, яка досягла 16 віку і виконала описаний у законі склад адміністративного проступку – це:**
  - A) об'єкт адміністративного правопорушення;
  - B) інтерсуб'єктність адміністративного правопорушення;

- С) об'єктивна сторона адміністративного правопорушення;
- Д) суб'єкт адміністративного правопорушення;
- Е) суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення.

6. Психічне ставлення суб'єкта до вчиненого антигромадського діяння – це:

- А) об'єкт адміністративного правопорушення;
- В) інтерсуб'єктність адміністративного правопорушення;
- С) об'єктивна сторона адміністративного правопорушення;
- Д) суб'єкт адміністративного правопорушення;
- Е) суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення.

7. Порушення встановлених на залізничному, морському і річковому транспорті правил пожежної безпеки тягне за собою накладення штрафу:

- А) на громадян у розмірі 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – у розмірі 400 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- В) на громадян у розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – у розмірі 600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- С) на громадян у розмірі 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – у розмірі 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- Д) на громадян у розмірі 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – у розмірі 600 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- Е) на громадян у розмірі 30 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – у розмірі 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

8. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, а також використання пожежної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням тягне за собою накладення штрафу:

- А) на громадян від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- В) на громадян від 100 до 150 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від 150 до 250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- С) на громадян від 150 до 250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від 200 до 350 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- Д) на громадян від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від 200 до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

Е) на громадян від 50 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від 100 до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

9. Невиконання приписів та постанов посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) у сфері пожежної та техногенної безпеки тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб та фізичних осіб – підприємців:

- А) від 30 до 80 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- В) від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- С) від 100 до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- Д) від 150 до 250 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- Е) від 200 до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

ТЕМА 7. ОСНОВНІ ЗАКОНИ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ З ОХОРОНИ ПРАЦІ (13/17 ГОД.)

План

1. Основні законодавчі та нормативні акти про охорону праці.
2. Основні положення кодексу законів про працю та система стандартів безпеки праці.
3. Сутність охорони праці як категорії адміністративного права.
4. Адміністративно-правова природа управління охороною праці.
5. Механізм адміністративно-правового регулювання управління охороною праці.
6. Суб'єкти публічного адміністрування охорони праці.

Здобувачі мають проаналізувати та вивчити законодавчу базу з охорони праці; сформувати системні знання про основні поняття та категорії правової діяльності у сфері з охорони праці, основи національного законодавства в контексті професійної комунікації. Також здобувачі повинні засвоїти наступні положення. Основні законодавчі та нормативні акти про охорону праці. Основні положення кодексу законів про працю та система стандартів безпеки праці. Сутність охорони праці як категорії адміністративного права. Адміністративно-правова природа управління охороною праці. Механізм адміністративно-правового регулювання управління охороною праці. Суб'єкти публічного адміністрування охорони праці.

Література

1. Цивільна безпека: магістерський курс / за загальною редакцією В.І. Федорчук-Мороз. Луцьк, ЛНТУ, 2024. 441 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.

3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
4. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навч. посіб. для студентів спец. - Цивільна безпека, освіт. програми - Охорона праці / В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Панов А. М. [вид.], 2021. - 411 с.
5. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників : підручник / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т права. - 3-тє вид., перероб. і допов.. - Харків : Право, 2021. - 591 с..
6. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
10. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 січня 2014 р. № 23-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2018-р#Text>
11. Лисенко О. Забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці за ISO 45001:2018. Все про впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям : практ. рек. / [Олександр Лисенко, Денис Лебедев]. - Київ : ТЕХ МЕДІА ГРУП, 2020. - 275 с.
12. Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 – Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекєтова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекєтова, 2019. – 160 с.
13. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / Малєєв В. О., Венгер О. О., Міщенко О. В.. - Херсон : Вишемирский В. С. [вид.], 2020. - 165 с.
14. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навч. посіб. / [В. М. Курєпін та ін.] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 275 с.
15. Павко Я.А. Міжнародно-правове регулювання / Я. А. Павко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корєцького. - Київ : Вид-во Людмила, 2021. - 357 с.
16. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16 січня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>
17. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п#Text>

18. Правове регулювання організації та діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони: збірник документів і матеріалів / Упорядники: Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В., Радзівська О.Г., Пилипчук В.Г., Шамара О.В., Фурашев В.М. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2020. – 756 с.

19. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 року №1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п#Text>

20. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

21. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

23. Серіков Я. О. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.

24. Сучасна державна екологічна політика і безпека суверенної України: проблеми та перспективи правового забезпечення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 січ. 2022 р. Київ : [б. в.], 2022. 216 с.

25. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

26. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

27. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.

2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.

3. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>.

4. Професійна правова система «МЕГА-НАУ». URL: <http://www.nau.com.ua>.

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.

6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.

7. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.expertus.com.ua>
8. Охорона праці і пожежна безпека. UR : <https://oppb.com.ua>

Теми доповідей, рефератів і творчих завдань

1. Відповідальність за порушення порядку здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.
2. Загальні положення законодавчих актів України щодо обмеження втручання у діяльність суб'єктів господарювання.
3. Адміністративна відповідальність за порушення порядку здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Контрольні питання

1. Загальні закони, що визначають основні положення про охорону праці?
2. Спеціальні закони, що визначають основні положення про охорону праці?
3. Проаналізуйте I-IV розділи Закону України «Про охорону праці».
4. Проаналізуйте V-VIII розділи Закону України «Про охорону праці».
5. Чому Кодекс законів про працю України (КЗпП) є основним законом національного трудового законодавства?
6. Проаналізуйте правову базу охорони праці в Україні.
7. Поясніть значення та надбання Закону України «Про охорону праці».
8. Охарактеризуйте нормативно правові акти з охорони праці (НПАОП).
9. Проаналізуйте нормативно-технічну документацію в системі охорони праці.

Тестові завдання

1. За порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці винні особи не притягаються до:

- A) дисциплінарної відповідальності;
- B) адміністративної відповідальності;
- C) матеріальної відповідальності;
- D) кримінальної відповідальності;
- E) формальної відповідальності.

2. Основний закон національного трудового законодавства, який визначає правові засади і гарантії здійснення громадянами України права розпоряджатися своїми здібностями до продуктивної і творчої праці:

- A) Кодекс цивільного захисту;
- B) Конституція України;
- C) Правила техногенної безпеки;
- D) Кодекс Законів про працю України;
- E) немає правильної відповіді.

3. Нормальна тривалість робочого дня для працівників не може перевищувати:

- A) 30 годин на тиждень;
- B) 36 годин на тиждень;

- C) 24 годин на тиждень;
- D) 48годин на тиждень;
- E) 40 годин на тиждень.

4. Скорочена тривалість робочого дня для працівників віком від 15 до 16 років:

- A) 24 години на тиждень;
- B) 30 годин на тиждень;
- C) 36 годин на тиждень;
- D) 48годин на тиждень;
- E) 40 годин на тиждень.

5. Скорочена тривалість робочого дня для працівників віком від 16 до 18 років:

- A) 24 години на тиждень;
- B) 30 годин на тиждень;
- C) 36 годин на тиждень;
- D) 48годин на тиждень;
- E) 40 годин на тиждень.

6. Скорочена тривалість робочого дня для працівників, зайнятих на роботах із шкідливими умовами праці:

- A) 24 години на тиждень;
- B) 30 годин на тиждень;
- C) не більше 36 годин на тиждень;
- D) 48годин на тиждень;
- E) 40 годин на тиждень.

ТЕМА 8. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ (13/18 ГОД.)

План

1. Сутність адміністративно-правових засобів забезпечення управління охороною праці.
2. Дозвільна система як засіб забезпечення управління охороною праці.
3. Контрольно-наглядова діяльність у сфері управління охороною праці.
4. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
5. Засади юридичної відповідальності.
6. Особливості адміністративної відповідальності.

Для засвоєння теми здобувачі мають розкрити особливості відповідальності за порушення законодавства про охорону праці; сформувати системні знання про відповідальність за порушення законодавства про охорону праці, основи національного законодавства в контексті професійної комунікації. Студенти повинні знати наступні аспекти: Сутність адміністративно-правових засобів забезпечення управління охороною праці. Дозвільна система як засіб забезпечення управління охороною праці.

Контрольно-наглядова діяльність у сфері управління охороною праці. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Засади юридичної відповідальності. Особливості адміністративної відповідальності.

Література

1. Цивільна безпека: магістерський курс / за загальною редакцією В.І. Федорчук-Мороз. Луцьк, ЛНТУ, 2024. 441 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокуренько, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокуренька ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
4. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навч. посіб. для студентів спец. - Цивільна безпека, освіт. програми - Охорона праці / В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Панов А. М. [вид.], 2021. - 411 с.
5. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників : підручник / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т права. - 3-тє вид., перероб. і допов.. - Харків : Право, 2021. - 591 с..
6. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
10. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 січня 2014 р. № 23-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2018-р#Text>
11. Лисенко О. Забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці за ISO 45001:2018. Все про впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям : практ. рек. / [Олександр Лисенко, Денис Лебедев]. - Київ : ТЕХ МЕДІА ГРУП, 2020. - 275 с.
12. Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 – Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 160 с.
13. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / Малєєв В. О., Венгер О. О., Міщенко О. В.. - Херсон : Вишемирский В. С. [вид.], 2020. - 165 с.

14. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 275 с.
15. Павко Я.А. Міжнародно-правове регулювання / Я. А. Павко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Вид-во Людмила, 2021. - 357 с.
16. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16 січня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>
17. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п#Text>
18. Правове регулювання організації та діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони: збірник документів і матеріалів / Упорядники: Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В., Радзівська О.Г., Пилипчук В.Г., Шамара О.В., Фурашев В.М. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2020. – 756 с.
19. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 року №1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п#Text>
20. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
21. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
23. Серіков Я. О. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.
24. Сучасна державна екологічна політика і безпека суверенної України: проблеми та перспективи правового забезпечення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 січ. 2022 р. Київ : [б. в.], 2022. 216 с.
25. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
26. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.
27. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої

освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.
3. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>.
4. Професійна правова система «МЕГА-НАУ». URL: <http://www.nau.com.ua>.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.
7. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.expertus.com.ua>
8. Охорона праці і пожежна безпека. UR : <https://oppb.com.ua>

Теми доповідей, рефератів і творчих завдань

1. Сутність адміністративно-правових засобів забезпечення управління охороною праці.
2. Дозвільна система як засіб забезпечення управління охороною праці.
3. Контрольно-наглядова діяльність у сфері управління охороною праці.
4. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Контрольні питання

1. Які основні принципи державної політики з ОП в Україні з точки зору працівників і посадових осіб ОГД?
2. У яких нормативних актах встановлено засади кримінальної відповідальності за правопорушення у сфері охорони праці?
3. Підстави настання матеріальної відповідальності за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.
4. Підстави настання дисциплінарної відповідальності за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.
5. Підстави настання адміністративної відповідальності за порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці.
6. Які гарантії прав працівників на ОП?
7. Проаналізуйте структуру та порядок використання нормативно-правових документів з ОП.
8. Проаналізуйте систему й ефективність відомчого та громадського контролю за ОП.

Тестові завдання

1. **Хто не здійснює державне управління охороною праці?**
  - A) Кабінет Міністрів України;
  - B) Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляд);
  - C) управління з боку працівника підприємства;

- D) міністерства та інші центральні органи виконавчої влади;
- E) місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

2. Що не стосується повноважень місцевих державних адміністрацій в галузі охорони праці?

- A) забезпечують виконання законів та реалізацію державної політики в галузі охорони праці;
- B) забезпечують соціальний захист найманих працівників, зокрема зайнятих на роботах із шкідливими та небезпечними умовами праці, вживають заходів до проведення атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;
- C) здійснюють контроль за додержанням суб'єктами підприємницької діяльності нормативно-правових актів про охорону праці;
- D) встановлюють єдину державну статистичну звітність з питань охорони праці;
- E) вносять пропозиції щодо створення регіональних (комунальних) аварійно-рятувальних служб для обслуговування відповідних територій та об'єктів комунальної власності.

3. Хто не є суб'єктом управління охороною праці на підприємстві?

- A) служба охорони праці;
- B) керівники структурних підрозділів та допоміжних служб;
- C) органи місцевого самоврядування;
- D) комісія з питань охорони праці;
- E) уповноважені трудових колективів.

4. На підприємствах з якою кількістю працюючих створюється Служба охорони праці?

- A) з кількістю працюючих 50 і більше осіб;
- B) з кількістю працюючих менше 50 осіб;
- C) з кількістю працюючих 20 і більше осіб;
- D) з кількістю працюючих менше 20 осіб;
- E) з кількістю працюючих 30 і більше осіб.

5. Яких прав не має Комісія з питань охорони праці на підприємстві?

- A) звертатись до роботодавця, трудового колективу, профспілкового комітету або іншого уповноваженого на представництво трудовим колективом органу, відповідних служб підприємства з пропозиціями щодо регулювання відносин у сфері охорони праці;
- B) здійснювати контроль за дотриманням вимог законодавства з охорони праці безпосередньо на робочих місцях, забезпеченням працівників засобами колективного та індивідуального захисту, мийними та знешкджувальними засобами, лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами, газованою соленою водою та використанням санітарно-побутових приміщень тощо;
- C) організація проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів;

- D) ознайомлюватися з будь-якими матеріалами з охорони праці, аналізувати стан умов і безпеки праці на підприємстві, виконання відповідних програм і колективних договорів;
- E) вільного доступу на всі ділянки підприємства і обговорення з працівниками питань охорони праці.

III. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання (ІЗ) з дисципліни «Правове забезпечення цивільної безпеки» є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту та передбачає дослідження теоретичних і практичних аспектів окремих тем законодавства. Метою виконання ІЗ є розвиток навичок самостійної роботи, систематизація знань, закріплення теоретичних знань та практичне застосування знань здобувача освіти з навчального курсу. ІЗ виконується студентом протягом семестру. Захист відбувається в останній тиждень семестру. Тема ІЗ може обиратися здобувачем із запропонованого переліку або самостійно та стосуватися окремих аспектів законодавства у сфері цивільної безпеки.

Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань з дисципліни «Правове забезпечення цивільної безпеки»

1. Основні положення Кодексу цивільного захисту України.
2. Практична реалізація Кодексу цивільного захисту.
3. Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
4. Основні положення повноваження органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, завдання та обов'язки суб'єктів господарювання, права та обов'язки громадян України у сфері ЦЗ.
5. Сили цивільного захисту України.
6. Загальні вимоги до організації техногенної та пожежної безпеки на об'єктах.
7. Забезпечення техногенної безпеки.
8. Загальна характеристика нормативно-правової бази України з питань пожежної безпеки.
9. Загальні засади щодо забезпечення техногенної та пожежної безпеки об'єктів.
10. Державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту.
11. Нормативно-правова база щодо проведення перевірок щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.
12. Центральний орган виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки (з питань цивільного захисту).
13. Загальні положення Кодексу України про адміністративні правопорушення.
14. Структура та задачі Кодексу України про адміністративні правопорушення.
15. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення.
16. Структура складу адміністративного правопорушення.
17. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності.

18. Види та характеристика адміністративних стягнень.
19. Порядок накладення адміністративного стягнення.
20. Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.
21. Поняття, принципи та стадії адміністративного процесу.
22. Обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення.
23. Докази в адміністративному процесі.
24. Порушення та розгляд справ про адміністративні правопорушення до ст. ст. 120, 175, 175-2, 188-8.
25. Склад адміністративного правопорушення за статтею 120 КУпАП.
26. Склад адміністративного правопорушення за статтею 175 КУпАП.
27. Склад адміністративного правопорушення за статтею 175-2 КУпАП.
28. Склад адміністративного правопорушення за статтею 188-8 КУпАП.
29. Оформлення протоколів про адміністративне правопорушення відповідно до ст. ст. 120, 175, 175-2, 188-8 КУпАП.
30. Розгляд справ про адміністративне правопорушення відповідно до ст. ст. 120, 175, 175-2, 188-8 КУпАП та прийняття рішення за цими справами
31. Порушення та розгляд справ про адміністративне правопорушення відповідно до ст. ст. 164, 183, 188-16 Кодексу України про адміністративні правопорушення.
32. Склад адміністративного правопорушення за статтею 164 КУпАП.
33. Склад адміністративного правопорушення за статтею 183 КУпАП.
34. Склад адміністративного правопорушення за статтею 188-16 КУпАП.
35. Оформлення протоколів про адміністративне правопорушення відповідно до ст.ст. 164, 183, 188-16 КУпАП.
36. Оформлення справи про адміністративне правопорушення відповідно до статей 164, 188-16 КУпАП.
37. Судовий розгляд справи про адміністративне правопорушення відповідно до статей 164, 188-16 КУпАП.
38. Відповідальність за порушення порядку здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.
39. Загальні положення законодавчих актів України щодо обмеження втручання у діяльність суб'єктів господарювання.
40. Адміністративна відповідальність за порушення порядку здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.
41. Адміністративна відповідальність за невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері розвитку підприємництва.
42. Законодавство Євросоюзу з охорони праці.
43. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи.

44. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці та здоров'я працюючих.
45. Застосування міжнародних договорів та угод.
46. Міжнародна організація праці (МОП).
47. Міжнародна агенція з атомної енергії (МАГАТЕ).
48. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ).
49. Міжнародна організація зі стандартизації (ІСО).
50. Основні конвенції МОП в галузі охорони праці.
51. Основні конвенції МОП в галузі охорони праці.
52. Закон України «Про охорону праці».
53. Принципи державної політики в галузі охорони праці.
54. Гарантії прав на охорону праці.
55. Основні положення Кодексу законів про працю України (КЗпП) про правове регулювання та норми щодо охорони праці.
56. Основи законодавства України про охорону здоров'я.
57. Основні положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
58. Закони України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».
59. Закон України «Про використання ядерної енергії і радіаційну безпеку».
60. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
61. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».
62. Нормативно-правовий акт з охорони праці НПАОП «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві».
63. Система стандартів безпеки праці (ССБП).
64. Закони України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
65. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.
66. Закон України «Про охорону праці». Основні положення КЗпП України про правове регулювання та норми щодо охорони праці.
67. Закони України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».
68. Основи законодавства України про охорону здоров'я.
69. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
70. Нормативно-правові акти про охорону праці (НПАОП). Система стандартів безпеки праці (ССБП).
71. Онтологія та методологія розгляду поняття «праця» у площині адміністративного права.
72. Сутність охорони праці як категорії адміністративного права.

73. Адміністративно-правова природа управління охороною праці.
74. Диференціація адміністративних та трудових відносин у сфері управління охороною праці.
75. Механізм адміністративно-правового регулювання управління охороною праці.
76. Поняття та класифікація суб'єктів управління охороною праці.
77. Суб'єкти публічного адміністрування охорони праці.
78. Інспекція праці – ключовий суб'єкт у системі публічного адміністрування охорони праці.
79. Суб'єкти громадського управління охороною праці.
80. Адміністративно-правові засоби забезпечення управління охороною праці.
81. Сутність адміністративно-правових засобів забезпечення управління охороною праці.
82. Дозвільна система як засіб забезпечення управління охороною праці.
83. Контрольно-наглядова діяльність у сфері управління охороною праці.
84. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
85. Засади юридичної відповідальності.
86. Особливості адміністративної відповідальності.

IV. ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільна безпека: магістерський курс / за загальною редакцією В.І. Федорчук-Мороз. Луцьк, ЛНТУ, 2024. 441 с.
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти із галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219с.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокуренко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокуренка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
4. Березуцький В.В. Управління охороною праці : навч. посіб. для студентів спец. - Цивільна безпека, освіт. програми - Охорона праці / В. В. Березуцький ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків : Панов А. М. [вид.], 2021. - 411 с.
5. Вавженчук С.Я. Охорона та захист трудових прав працівників : підручник / С. Я. Вавженчук ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т права. - 3-тє вид., перероб. і допов.. - Харків : Право, 2021. - 591 с..
6. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
9. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
10. Концепція розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 січня 2014 р. № 23-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2018-p#Text>
11. Лисенко О. Забезпечення охорони здоров'я та безпеки праці за ISO 45001:2018. Все про впровадження системи управління професійною безпекою і здоров'ям : практ. рек. / [Олександр Лисенко, Денис Лебедев]. - Київ : ТЕХ МЕДІА ГРУП, 2020. - 275 с.
12. Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 – Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 160 с.
13. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / Малєєв В. О., Венгер О. О., Міщенко О. В.. - Херсон : Вишемирский В. С. [вид.], 2020. - 165 с.
14. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навч. посіб. / [В. М. Курепін та ін.] ; Миколаїв. нац. аграр. ун-т. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 275 с.

15. Павко Я.А. Міжнародно-правове регулювання / Я. А. Павко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - Київ : Вид-во Людмила, 2021. - 357 с.
16. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 16 січня 2013 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п#Text>
17. Порядок проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 року №819. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2013-п#Text>
18. Правове регулювання організації та діяльності суб'єктів сектора безпеки і оборони: збірник документів і матеріалів / Упорядники: Беланюк М.В., Доронін І.М., Лебединська О.В., Радзівська О.Г., Пилипчук В.Г., Шамара О.В., Фурашев В.М. – К.: Видавничий дім «АртЕк». – 2020. – 756 с.
19. Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2013 року №1200. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п#Text>
20. Про доступ до публічної інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
21. Про інформацію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
22. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
23. Серіков Я. О. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник : у 2 ч. / Я. О. Серіков, Л. Ф. Коженевські, М. В. Хворост ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова ; Краків : ЄАС, 2021. – Ч. 1 : Безпека життєдіяльності. – 2021. – 255 с.
24. Сучасна державна екологічна політика і безпека суверенної України: проблеми та перспективи правового забезпечення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. 28 січ. 2022 р. Київ : [б. в.], 2022. 216 с.
25. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
26. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.
27. Законодавство і право в АПК, охорона праці та безпека довкілля [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти для спеціальності 208 Агроінженерія денної та заочної форм навчання / уклад. О.О. Вісин – Луцьк: Відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2023 – 64 с.

Інформаційні ресурси

9. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
10. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.
11. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>.
12. Професійна правова система «МЕГА-НАУ». URL: <http://www.nau.com.ua>.
13. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
14. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/>.
15. Електронний журнал «Довідник спеціаліста з охорони праці». URL: <https://esop.expertus.com.ua>
16. Охорона праці і пожежна безпека. UR : <https://oppb.com.ua>

П68

Правове забезпечення цивільної безпеки. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми Цивільна безпека галузі знань К Безпека та оборона спеціальності К10 Цивільна безпека для денної та заочної форм навчання / уклад. В.В. Вісин., Луцьк: ЛНТУ, 2025. 52 с.

Комп'ютерний набір та верстка:

В.В. Вісин

Редактор

В.В. Вісин

Підп. до друку «__»_____2025 р.
Формат 60x84/16. Папір офс.
Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 2,5.
Тираж   прим.

Відділ іміджу та промоцій
Луцького національного технічного університету
43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75.
Друк – ВІП ЛНТУ

